

İçerik

Ders Kodu	Dersin Adı	Yarıyıl	Teori	Uygulama	Lab	Kredisi	AKTS
SOC 529	Meritokrasi, Kapitalizm ve Adalet	1	3	0	0	3	7.5

Ön Koşul	
Derse Kabul Koşulları	

Dersin Dili	Fransızca
Türü	Seçmeli
Dersin Düzeyi	Yüksek Lisans
Dersin Amacı	Bu dersin amacı, meritokrasiyi yalnızca bir eğitim ya da başarı ilkesi olarak değil, modern kapitalizmin tarihsel olarak ürettiği bir adalet modeli olarak incelemektir. Ders, meritokrasinin savaş sonrası dönemdeki yükselişini, eğitim sistemleriyle kurduğu ilişkiyi, eşitlik idealiyle yarattığı gerilimleri ve neoliberal dönemde geçirdiği dönüşümü sosyolojik açıdan tartışmayı hedeflemektedir. Ayrıca öğrencilerin, popülizm, otoriterleşme, elitizm karşıtlığı ve toplumsal eşitsizlikler bağlamında meritokrasinin çözülüşünü eleştirel biçimde değerlendirmelerini sağlayacak kavramsal araçlar edinmeleri amaçlanmaktadır.
İçerik	Meritokrasi, eğitimin kitleselleştiği İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kapitalizmin temel adalet ilkesi olmuştur. Liyakat ile iktidar arasında bağ kuran meritokrasiye yönelik ilk eleştiriler, ağırlıklı olarak cumhuriyetçi idealin savunduğu eşitlik ilkesiyle çelişmesi nedeniyle sol çevrelerden gelmiştir. Özellikle okul ile meritokrasi arasındaki ilişkinin sorgulamasına dayanan geniş bir literatür mevcuttur. Ancak meritokrasi, aldığı tüm eleştirilere rağmen varlığını sürdürebilmiştir. Ta ki popülist hareketlerin yükselişiyle giderek daha otoriter bir hâl alan neoliberalizmin son evresine varana dek... Bugün tüm dünyada ve Türkiye’de, elitizm eleştirisiyle paralel olarak meritokrasinin çözülüşüne tanık oluyoruz. Bu derste, meritokrasinin bir adalet modeli olarak ortaya çıkışından çözülüşüne uzanan tarihsel seyri, kapitalizmin tarihsel ve toplumsal dinamikleriyle ilişkisi içinde ele alınacaktır. Ayrıca konuyla ilgili güncel sosyolojik araştırmaların bulguları ışığında meritokrasinin geleceği de tartışma konusu yapılacaktır.
Kaynaklar	Aristotle. Nicomachean Ethics. Boltanski, Luc, and Ève Chiapello. The New Spirit of Capitalism. London: Verso, 2005. Bourdieu, Pierre. La Noblesse d’État: Grandes écoles et esprit de corps. Paris: Minuit, 1989. Bourdieu, Pierre, and Jean-Claude Passeron. Les Héritiers: Les étudiants et la culture. Paris: Minuit, 1964. Bourdieu, Pierre, and Jean-Claude Passeron. La Reproduction: Éléments pour une théorie du système d’enseignement. Paris: Minuit, 1970. Dubet, François. Les Places et les Chances: Repenser la justice sociale. Paris: Seuil, 2010. Duru-Bellat, Marie. Le Mérite contre la justice. Paris: Presses de Sciences Po, 2009. Fraser, Nancy. Fortunes of Feminism: From State-Managed Capitalism to Neoliberal Crisis. London: Verso, 2013. Hobbes, Thomas. Leviathan. 1651. Little, Jo. Against Meritocracy: Culture, Power and Myths of Mobility. London: Routledge, 2018. Locke, John. Two Treatises of Government. 1689. Marx, Karl. Critique of the Gotha Programme. 1875. Marx, Karl. Capital: A Critique of Political Economy, Volume I. 1867. Nozick, Robert. Anarchy, State, and Utopia. New York: Basic Books, 1974. Plato. Republic. Rawls, John. A Theory of Justice. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1971. Rousseau, Jean-Jacques. Du contrat social. 1762. Sandel, Michael J. The Tyranny of Merit: What’s Become of the Common Good? New York: Farrar, Straus and Giroux, 2020. Young, Michael. The Rise of the Meritocracy. London: Thames and Hudson, 1958.

Teori Konu Başlıkları

Hafta	Konu Başlıkları
1	Giriş
2	Adalet: Antik Felsefeden Toplum Sözleşmesi Kuramlarına
3	John Rawls ve Robert Nozick: Dağıtıcı Adaletin İki Yaklaşımı
4	Marksizm ve Adalet: Nasıl Bir İlişki?
5	Kapitalizm ve Adalet (Fırsat Eşitliği, Konum Eşitliği – François Dubet)

Hafta	Konu Başlıkları
6	Kapitalizmin Üç Ruhunun Üç Adalet İlkesi (Luc Boltanski ve Ève Chiapello)
7	Meritokrasinin Ortaya Çıkışı (Michael Young)
8	Meritokrasinin Mitleri (Jo Litter)
9	Okul ve Meritokrasi (Pierre Bourdieu, Marie-Duru Bellat)
10	Neoliberal Meritokrasi
11	Popülizm ve Meritokrasinin Krizi
12	Göç, Meritokrasi ve Irkçılık
13	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Meritokrasi
14	Genel Tartışma